

Reus, el barri jueu de Montevideo

Autor: Martí Crespo

Data de publicació: 21-06-2024

Com a casa: viatjant pel món a la recerca d'obres, edificis, monuments i personatges que ens remeten a casa nostra.

Al centre de la capital de l'Uruguai, Montevideo, hi ha un eix comercial prop de la zona de la terminal Tres Cruces amb un gran assortiment de botigues i comerços amb certa anomenada en relació qualitat-preu. És l'anomenat Barrio de los Judíos de la ciutat, atès que és on d'ençà del final del segle XIX i els primers compassos del XX es van establir nombrosos immigrants jueus que fugien de les persecucions i la misèria de l'Europa oriental. El barri, que actualment també té fama per la important vida nocturna, aplega comerços regentats per jueus, restaurants caixer i la Sinagoga Central, que d'ençà que es va construir el 1909 és el principal lloc de culte de la comunitat jueva a l'Uruguai.

Per tot plegat és conegut com el barri dels jueus, efectivament, però en realitat el nom oficial d'aquesta àrea urbana és el Barrio Reus, una designació relacionada més directament amb un llinatge familiar alacantí que no pas amb la capital del Baix Camp. Es tracta, ni més ni menys, d'un homenatge pòstum a un emprenedor i inversor sense parangó ni fre, Emilio Reus Bahamonde, nascut a Madrid el 8 de novembre de 1858 en el si d'una família alacantina i que va marcar tota una època a la capital uruguaiana.

Era fill de Josep Reus i García (Alacant, 1816-Madrid, 1883), un reconegut jurista liberal i maçó que, partint d'uns orígens modestos, va aconseguir de formar-se en dret i escalar socialment des del sud del país. Per això, amb el pronunciament del 1843, va haver de traslladar-se cap a Madrid, on el 1852 va fundar una de les seves iniciatives més reeixides, l'Editorial Reus, especialitzada en temes jurídics i encara ara en ple funcionament. D'aleshores ençà, amb un peu a Alacant i l'altre a la capital espanyola, va escriure uns quants llibres de dret, va fundar revistes de jurisprudència i es va implicar també en política: el 1854 fou elegit diputat per Alacant pel Partit Progressista i el 1873, quan es va proclamar la primera República espanyola, ocupava el càrrec de senador. A Madrid també va néixer el 1858 el seu fill, l'Emilio, que va seguir els passos del pare professionalment i políticament: va estudiar dret i filosofia i lletres, va escriure texts tant jurídics com filosòfics (amb traduccions de Spinoza i obres de teatre incloses), es va introduir en la

maçoneria a divuit anys, va militar al Partit Democràtic-Progressista i fou elegit diputat a les corts espanyoles el 1884, a tan sols vint-i-sis anys, just després de la mort del pare.

Emilio Reus va heretar una fortuna considerable, que li va servir tant per a invertir en borsa com per a saltar a les esferes de poder i entrar en contacte amb la monarquia. Però la mort sobtada d'Alfons XII i el daltabaix borsari consegüent a Madrid van fer trontollar els fonaments dels seus negocis i el van empènyer a mirar de cercar una vida millor a l'altra banda de l'Atlàntic. Amb la dona i la filla es van instal·lar a Buenos Aires, on va intentar de prosperar sense èxit com a economista i periodista. El segon fracàs professional el va obligar a passar, aquesta vegada, d'una riba a l'altra del Riu de la Plata. A Montevideo, la capital uruguaiana, els seus coneixements jurídics i inversors van ser molt oportuns en un moment en què el país sortia del període militarista i entrava en una transició cap a la modernitat. El govern li va encarregar tot d'una la creació del Banc Nacional, cosa que es va materialitzar el 1887, i al capdavant de la Compañía Nacional de Crédito y Obras Públicas, Reus va finançar la construcció de barris sencers, infraestructures i edificis en una nova zona de la capital que es va acabar batejant amb el seu nom: el Barrio Reus.

El país vivia una tercera onada immigratòria i hi havia molta necessitat d'habitatge popular. Delimitat al sud pel Parque Rodó –dedicat a l'escriptor i polític José Enrique Rodó, fill del mercader català Josep Rodó i Janer– i a l'est pel Parque José Batlle y Ordóñez –que homenatja el dinovè i vint-i-unè president de l'Uruguai, fill del també president Lorenzo Batlle i besnet d'immigrants catalans oriünds de Sitges–, Reus va impulsar la construcció d'un gran barri residencial amb una zona sud poblada principalment per famílies afrodescendents i una zona nord, coneguda posteriorment com a Villa Muñoz i popularment com el barri dels jueus. I quan es trobava en plenes inversions agropecuàries, ramaderes, hoteleres, portuàries i mineres, la fallida del banc anglès Barings Brothers el 1890 va punxar de retruc la bombolla especulativa que vivia l'Uruguai i es va endur els projectes i la salut d'Emilio Reus, que es va morir en la pobresa l'any següent. Tenia tan sols trenta-dos anys, però la seva curta i intensa vida va deixar marca allà per on va passar. Especialment a l'Uruguai, on aquells anys de modernització urbanística i de capitalisme financer incipient són recordats, genèricament, com "l'època Reus".

Emilio Reus no va poder deixar una gran fortuna com la que ell mateix havia heretat del seu pare, però sí que va llegar una fabulosa herència arquitectònica a Montevideo que és recordada i saludada amb l'ús del seu cognom en barris, carrers i, fins i tot, un tango ben famós.

I una mica més: Sobre el barri dels jueus, el cineasta Gonzalo Rodríguez Fábregas va publicar l'any 2011 un documentari molt complet que n'analitza el passat i el present amb entrevistes a veïns i comerciants de tota la vida. Es pot mirar en línia: [part 1](#), [part 2](#), [part 3](#) i [part 4](#).

Martí Crespo

Podeu llegir l'article original a través del següent enllaç:

<https://www.vilaweb.cat/noticies/com-a-casa-reus-el-barri-jueu-de-montevideo-uruguai-alacant/>